

สถานภาพความต้องการและแนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ของกลุ่มคนหลายวัยในจังหวัดนครสวรรค์*

สิริพร เสมาทอง¹ วุฒิชัย พิธิกุล²

(วันที่รับบทความ: 30 พฤษภาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ: 24 กรกฎาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ: 15 สิงหาคม 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานภาพความต้องการและแนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกลุ่มคนหลายวัยในจังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงผสม ด้วยการสังเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต แหล่งข้อมูลได้แก่ เอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2565 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มวัยเรียน กลุ่มวัยแรงงาน และผู้สูงอายุ จำนวน 550 คน ดำเนินการระหว่างเดือนกรกฎาคม 2565 ถึงเดือนตุลาคม 2565 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสำรวจความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียน วัยทำงาน ผู้สูงอายุ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนา และเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพความต้องการและแนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีดังนี้ 1. เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา มีแนวทางที่สำคัญ คือ 1) มีความยืดหยุ่นตามบริบทของผู้เรียน 2) เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน 3) การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ 4) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา 5) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน 2. นักศึกษา มีรูปแบบการจัดการศึกษาดังนี้ รูปแบบที่ 1 นักศึกษาได้สัมผัสประสบการณ์การทำงาน รูปแบบที่ 2 นักศึกษาได้รับประสบการณ์ทำงานและเรียนรู้โลกการทำงานจริง และรูปแบบที่ 3 นักศึกษาส่งมอบคุณค่าแก่สถานประกอบการ 3. วัยแรงงาน มีรูปแบบของหลักสูตร ดังนี้ 1) หลักสูตรที่เน้นความรู้และทักษะที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง 2) หลักสูตรที่เน้นความรู้และทักษะสำหรับแรงงานระดับกลางและระดับพื้นฐาน 3) หลักสูตรเรียนรู้ระยะสั้น ตามความสนใจของผู้เรียน และ 4. ผู้สูงอายุ มี 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การเรียนเพื่อการใช้ชีวิต 2) การเรียนรู้เพื่อการทำงาน และผลการสำรวจกลุ่มคนหลายวัย พบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการและแนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในระบบและนอกระบบในเรื่อง ด้านระบบนิเวศการพัฒนาทักษะแรงงาน มีความต้องการอยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมา ทักษะ 7C มีความต้องการอยู่ในระดับ มากที่สุด

คำสำคัญ: การเรียนรู้ตลอดชีวิต, คนหลายวัย

* บทความวิจัยนี้ได้รับทุนวิจัยพลิกโฉม ประจำปีงบประมาณ 2566 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: panawongsiriporn@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: Wudhijaya@nsru.ac.th

Predicament of Needs and Lifelong Learning Trends of Various Ages People in Nakhon Sawan Province*

Siribhorn Semathong¹ Wudhijaya Philuek²

(Received: May 30, 2023; Revised: July 24, 2023; Accepted: August 15, 2023)

Abstract

The purpose of this research was to analyze the status, needs and lifelong learning trends of various ages people in Nakhon Sawan Province which was the mixed research method by synthesis documents, theories, and related research about lifelong learning. Data resource were documents, theories, and related research papers on lifelong during 2556-2565 B.E. The target group was school age group, working age group, and elderly people with totally 550 persons. This research was survey research which conducted between July 2022 to October 2022 by using survey research techniques. Tools used to collect information include: a survey of lifelong learning needs of students, working age people, and elderly people, courses that want to study in Upskill/Reskill with the reliability at 0.82. Data were collected by online questionnaire. Quantitative data were analyzed using basic statistics such as Percentage, Mean and Standard Deviation.

The results showed that, demand status and lifelong learning trends were as follows: 1) Children and youth outside the formal education system have important guidelines that are (1) flexibility according to the context of the learners, (2) emphasizing individual differences of learners, (3) livelihoods and occupations, (4) participation. of all sectors in education management, and (5) promoting lifelong learning of learners. 2) The students had the following educational management styles: Model 1, students experienced work experience; Model 2, students gained work experience and learned the real working world; and Model 3, students delivered value to the workplace. 3) The format of the curriculum for the working age is as follows: (1) a curriculum that emphasizes knowledge and skills using advanced technology; (2) a curriculum that emphasizes knowledge and skills for middle and basic workers; and (3) a short-term learning curriculum. according to the interests of the students, and 4) The elderly have 2 forms: (1) learning for life (2) learning for work and the results of the survey of people of different ages found that most of target group have a need and tendency for lifelong learning both in the formal and non-formal in subjects: the ecosystem aspect of labor skill development was needed at the highest level, followed by 7C skills was needed at the highest level.

Keywords: Lifelong learning, Various ages people

* This research article is funded for Reinventing University. Fiscal Year 2022, Nakhon Sawan Rajabhat University

¹ Assistant Professor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, E-mail: panawongsiriporn@gmail.com

² Assistant Professor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, E-mail: Wudhijaya@nsru.ac.th

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในมิติต่าง ๆ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิถีชีวิตไปสู่รูปแบบวิถีชีวิตแบบหลายช่วง การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด การแทนที่แรงงานด้วยเทคโนโลยีอัตโนมัติรูปแบบการเรียนรู้ที่มีการพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากรทั้งในระดับประเทศและระดับโลกที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สังคมดิจิทัล สถานการณ์ช่วงชิงแรงงานทักษะสูง และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ได้ส่งผลต่อนัยการพัฒนาประเทศไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมการศึกษา และเทคโนโลยี ทำให้มีการเคลื่อนย้ายของแรงงานที่เดินทางกลับภูมิลำเนา แม้ว่าในรายงานวิเคราะห์ฯ ฉบับนี้จะไม่ได้มีการสอบถามในเรื่องนี้แต่จากข้อคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้ใช้สิทธิประกันการว่างงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 26-35 ปี รองลงมาเป็น 36-45 ปี ซึ่งแสดงว่า ส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน ก็อาจจะเป็นกลุ่มที่เดินทางกลับภูมิลำเนา เพื่อทำงานใหม่หรือหางานใหม่ได้แล้วแต่กรณี แต่ส่วนใหญ่มีความต้องการการยกระดับและพัฒนาฝีมือแรงงาน (วรรณพร ชูอำนาจ, 2564)

การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย ให้มุ่งเน้นไปที่การจัดการศึกษาที่ครอบคลุมการศึกษาทั้งระบบและกลุ่มคนทุกช่วงอายุเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ทักษะและศักยภาพที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและสามารถพัฒนาตนเองได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์โลกได้ สถานภาพความต้องการและแนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ทั้งในระบบและนอกระบบ (เวหา เกษมสุข และคณะ, 2562) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีบทบาทสำคัญในกระบวนการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ เพื่อให้แรงงานในทุกช่วงวัยได้เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และตอบโจทย์ตลาดแรงงานในอนาคต รวมถึงการพัฒนาประเทศตามแนวคิดการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-Long Learning) เพื่ออัปเดตให้มี “ทักษะชุดใหม่” ที่สามารถทำงานร่วมกับหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติได้ เพื่อเป็นการปรับตัวในการทำงานสำหรับโลกอนาคต (สมพร ปานดำ, 2564) เพื่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยในปี 2565 ได้มีจุดเน้น “ยกระดับคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาแบบองค์รวมโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน” เพื่อจะสนองตอบต่ออุปสงค์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บนความความรับผิดชอบต่อประเทศในการพัฒนาอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน (สมพร ปานดำ, 2564)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) เพื่อรองรับการพลิกโฉมฉบับพลันและวิกฤตการณ์โลกโดยได้วิเคราะห์สถานการณ์ของโลก และนัยที่มีต่อการปรับตัวของประเทศไทยในมิติที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิเคราะห์สถานการณ์ความจำเป็นและความต้องการด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ศกรินทร์ ชนประชา, 2562) รวมถึง

ตัวอย่างกลไกการดำเนินงาน ที่มุ่งตอบกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ครอบคลุมทุกช่วงวัย ประกอบด้วย กลุ่มเด็กและเยาวชน เน้นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่หลุดจากระบบการศึกษาที่จำเป็นต้องได้รับการสร้างทักษะอาชีพและทักษะชีวิต เพื่อเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป กลุ่มนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่จำเป็นต้องได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ตลาดงาน โดยเฉพาะนักศึกษาในหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ กลุ่มกำลังแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบที่จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อความรู้และทักษะที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกลุ่มผู้สูงวัยและผู้ที่กำลังจะเข้าสู่วัยสูงอายุที่ต้องการการเตรียมความพร้อมด้านทักษะสำหรับการใช้ชีวิต การเข้าสังคม และการกลับเข้าสู่ตลาดแรงงาน ในวัยสูงอายุมุ่งถึงการออกแบบกลยุทธ์สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะกลุ่ม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วยกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ และกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ โดยรายงานการศึกษานี้จะถูกนำไปพัฒนาเป็นนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อไป

จากข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจเกี่ยวกับสภาพความต้องการและแนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของกลุ่มคนหลายวัยในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อตอบสนองความต้องการของพื้นที่สู่ความยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่น เพื่อรองรับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อยกระดับสมรรถนะและขีดความสามารถ (Reskill/Upskill) แลกเปลี่ยนและขยายเครือข่ายความร่วมมือการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความต้องการและแนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของกลุ่มคนหลายวัยในจังหวัดนครสวรรค์

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (2542) ได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต ไว้ในมาตรา 4 ว่าเป็นการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง

สักรินทร์ ชนประชา (2562) ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต ไว้ว่า เป็นการจัดกระบวนการทางการศึกษาเพื่อให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ในรูปแบบที่มีความผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองพัฒนาตนเอง และปรับตนเองให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างรอบด้าน สรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) เป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้เท่าทันความ

เปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนสิ้นอายุ โดยมุ่งพัฒนาให้เต็มศักยภาพของบุคคล ซึ่งใช้วิธีการพัฒนาตนเองจากการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาที่ไม่เป็นทางการหรือการศึกษาตามอัธยาศัย ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลากหลายรูปแบบ พร้อมกันก็ได้ตามความต้องการและความพร้อมของตนเอง

องค์ประกอบและกลุ่มเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะพบองค์ประกอบของระบบการศึกษาที่สำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3 องค์ประกอบ คือ 1) การศึกษาในระบบ 2) การศึกษานอกระบบ และ 3) การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ โดยแต่ละองค์ประกอบมีลักษณะที่มีความแตกต่างกัน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542, 2542) ดังนี้

1) การศึกษาในระบบ (Formal Education) หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษาที่มีโครงสร้างที่ชัดเจนแน่นอนและมีลำดับ มีการแบ่งชั้นเรียนตามอายุ จัดการเรียนการสอนตามลำดับชั้น ตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับสูง โดยมีลักษณะที่สำคัญคือมีหลักสูตรเวลาเรียนที่แน่นอน มีการจำกัดอายุผู้เรียน มีการลงทะเบียนเรียนและมีการวัดผล การประเมินผลเพื่อรับประกาศนียบัตร การเรียนเน้นในเรื่องอนาคตส่วนใหญ่มีสถานที่แน่นอนในการเรียน

2) การศึกษานอกระบบ (Non-Formal Education) หมายถึง การจัดกิจกรรม การศึกษาที่จัดขึ้นนอกโรงเรียนปกติ โดยมีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการเป็นประชาชนอยู่นอกโรงเรียน มีวัตถุประสงค์ในการเรียนที่ชัดเจน โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ มีหลักสูตร เวลาเรียน มีการลงทะเบียน มีการประเมินผลเพื่อรับประกาศนียบัตร ไม่จำกัดอายุ เป็นการเรียนนอกโรงเรียน เน้นการเรียนเรื่องที่เป็นสภาพปัจจุบัน เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน มีเวลาเรียนที่ไม่แน่นอน

3) การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) หมายถึง การศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการทำงาน บุคคล ครอบครัว สื่อ ชุมชน แหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่จำกัดอายุ ไม่มีการลงทะเบียน และไม่มีการสอบ ไม่มีการรับประกาศนียบัตร มีหรือไม่มีสถานที่แน่นอนเรียนที่ไหนก็ได้ ลักษณะการเรียนส่วนใหญ่เป็นการเรียนเพื่อความรู้และนันทนาการ อีกทั้งไม่จำกัดเวลาเรียน สามารถเรียนได้ตลอดเวลาและเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต การศึกษาทั้งสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย สามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนได้ โดยความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ และ หรือจากการประกอบอาชีพมาเทียบโอนเป็นผลการเรียนของหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งในระดับที่

กำลังศึกษาอยู่ ซึ่งจะสอดคล้องตามความต้องการของบุคคล ชุมชน และส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติในที่สุด

นโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ยุทธศาสตร์และแผนระดับชาติที่สำคัญหลายฉบับได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหนึ่งในทิศทางการพัฒนาและส่งเสริมทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ โดยมีประเด็นที่สำคัญจากยุทธศาสตร์และแผนต่าง ๆ ดังนี้

- **ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580** ได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีประเด็นที่สำคัญคือ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพในทุกช่วงวัย เช่น ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น เน้นปลูกฝังทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ช่วงวัยแรงงาน เน้นการยกระดับศักยภาพ ทักษะและสมรรถนะแรงงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และช่วงวัยผู้สูงอายุ เน้นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ และการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอด การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 (ฉบับย่อ), ม.ป.ท.)

- **กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13** ได้ระบุถึงความเสี่ยงและโอกาสสำคัญของการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เช่น ความเสี่ยงในการขาดแคลนแรงงานทักษะสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสามารถทดแทนกับแรงงานที่ลดลง โอกาสในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการฝึกอบรมด้วยเทคโนโลยีและประชากรวัยเรียนที่ลดลง ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและการพัฒนาทักษะจากความไม่พร้อมทางเทคโนโลยีและความแตกต่างระหว่างพื้นที่ โอกาสในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทักษะให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงและรองรับกับคนทุกช่วงวัย ความเสี่ยงในการขาดแคลนทักษะทางพฤติกรรม (Soft Skills) ค่านิยมวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตและการทำงานรูปแบบใหม่ และความเสี่ยงต่อการขยายตัวของแรงงานนอกระบบ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

- **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579** (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

ยุทธศาสตร์ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อให้กำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็นและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาศักยภาพคนทุก

ช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ มีแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและมาตรฐาน

• แผนแม่บทพัฒนาแรงงานไทย ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 – 2564) ประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางการดำเนินงาน เช่น ส่งเสริมการพัฒนามาตรฐานฝีมือแรงงานไทยให้ได้มาตรฐานสากล และประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการคุ้มครองและเสริมสร้างความมั่นคง หลักประกันในการทำงานและคุณภาพชีวิตที่ดีเน้นการสร้าง Talent ใน 3 กลุ่มอาชีพ คือ เกษตร ท่องเที่ยว และบริการ (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, 2562)

เป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีได้หลายประการ โดยได้กำหนดเสาหลักที่สื่อถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ 4 ด้าน ได้แก่ 1. การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know) 2. การเรียนรู้เพื่อทำบางสิ่งบางอย่าง (Learning to do) 3. การเรียนรู้เพื่อมีชีวิตร่วมกับผู้อื่น (Learning to live together) และ 4. การเรียนรู้เพื่อสร้างตัวตน (Learning to be) กล่าวได้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นมีเป้าหมายทั้งเพื่อการสร้างความแน่นแฟ้นในสังคม และการพัฒนาตนเอง (Phyllis Cummins and Suzanne Kunke, 2015) นอกจากนี้ Tsang (2013) ได้เสนอกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้บุคคลสามารถบรรลุเป้าหมายในชีวิต และมีสุขภาวะที่ดีขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ที่นำไปสู่การสร้างทักษะชีวิต (Adolf Ka Tat Tsang, 2013)

ระเบียบวิธีวิจัย

ประเภทงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาสถานภาพความต้องการและแนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้การวิจัยเชิงผสม (Mixed Research) ด้วยการสังเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (การวิจัยเชิงคุณภาพ) และการสำรวจความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกลุ่มคนหลายวัยในจังหวัดนครสวรรค์ (การวิจัยเชิงปริมาณ) ดำเนินงานตามขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกลุ่มคนหลายวัย ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2565

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มวัยเรียน กลุ่มวัยแรงงาน และผู้สูงอายุ จำนวน 550 คน ได้มาด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความต้องการและแนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของกลุ่มคนหลายวัย
เครื่องมือที่ใช้วิจัยในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัย จำนวน 1 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของคนวัยเรียน คนวัยทำงาน ผู้สูงอายุ หลักสูตรที่ต้องการเรียนในการ Upskill/Reskill จำนวน 23 ข้อ อ้างอิงจากรายงานการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อรองรับการพลิกโฉมฉบับพลันและวิกฤตการณ์โลก กลุ่มยุทธศาสตร์กำลังคนในระบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ 2565 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.82

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ดำเนินการระหว่างเดือน กรกฎาคม 2565 ถึงเดือน ตุลาคม 2565 มีขั้นตอนการดำเนินงาน มีดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสังเคราะห์สถานภาพความต้องการและแนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของกลุ่มคนหลายวัย
2. นำแบบสอบถามสถานภาพความต้องการและแนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของกลุ่มคนหลายวัย ไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มคนหลายวัย จำนวน 50 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ
3. เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณแบบออนไลน์ จำนวน 550 ชุด จากคนหลายวัย ได้แก่ คนวัยเรียนวัยทำงาน และผู้สูงวัย ในจังหวัดนครสวรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์สถานภาพความต้องการและแนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของกลุ่มคนหลายวัยในจังหวัดนครสวรรค์ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การสังเคราะห์เอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การสังเคราะห์การเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้วิจัยนำเสนอสถานภาพความต้องการและแนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคน 4 กลุ่ม ดังนี้

เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา

ความต้องการด้านการศึกษาของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษามีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย จากการศึกษาพบว่า กลุ่มเป้าหมายที่มีอายุน้อยกว่าจะมีความต้องการการศึกษาด้านอาชีพ และ

ยิ่งกลุ่มเป้าหมายอายุมากขึ้น จะยิ่งไม่มีความต้องการศึกษาต่อ ในขณะที่กลุ่มเป้าหมายที่มีอายุน้อยกว่าจะมีความต้องการศึกษาเพื่อคุณวุฒิ

แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษามีแนวทางที่สำคัญ คือ 1) การจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นตามบริบทของผู้เรียน 2) การจัดการศึกษาที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน 3) การจัดการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ 4) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา 5) การจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน

นักศึกษา

นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยมีจำนวนประมาณ 1.6 ล้านคน ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ การจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาในปัจจุบันเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการด้านเทคโนโลยีที่รวดเร็วส่งผลทำให้ความต้องการด้านทักษะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาที่เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับสถานประกอบการ สามารถจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ ตามลักษณะการเข้าฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการและคุณค่าที่นักศึกษาได้รับหรือส่งมอบดังนี้

รูปแบบที่ 1 นักศึกษาได้สัมผัสประสบการณ์การทำงาน โดยนักศึกษาจะเข้าไปฝึกงานประมาณ 12 สัปดาห์ ในสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาเรียน ส่วนใหญ่มักถูกกำหนดไว้ช่วงปิดภาคเรียน ในช่วงปีสุดท้ายของการศึกษา

รูปแบบที่ 2 นักศึกษาได้รับประสบการณ์ทำงานและเรียนรู้โลกการทำงานจริง นักศึกษาจะได้เข้าไปฝึกปฏิบัติงานในตำแหน่งงานจริงที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เรียนในสถานประกอบการหรือหน่วยงานในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เน้นการเรียนรู้จากการทำงานเป็นหลักเพื่อพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นในตำแหน่งงานนั้น ๆ รูปแบบดังกล่าวมีการดำเนินงานภายใต้ชื่อ สหกิจศึกษาและการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work-Integrated Education: CWIE)

รูปแบบที่ 3 นักศึกษาส่งมอบคุณค่าแก่สถานประกอบการ เป็นการจัดการศึกษาร่วมกับภาคอุตสาหกรรมในระดับบัณฑิตศึกษา โดยใช้โครงการวิจัยที่มีภาคเอกชนเป็นเจ้าของโจทย์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตร และมีนักศึกษานิเทศศาสตร์หรือปริญญาเอกเป็นผู้ช่วยวิจัยในโครงการวิจัย โดยมีอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย ซึ่งผลผลิตจากโครงการวิจัยอาจอยู่ในรูปแบบของนวัตกรรมสินค้า นวัตกรรมกระบวนการ กำลังคน หรือผลงานวิจัย แล้วแต่ข้อตกลงระหว่างทั้งสองฝ่าย

กำลังแรงงาน

ประเทศไทยมีผู้อยู่ในกำลังแรงงานจำนวน 38.75 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 68 ของประชากรไทยที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป โดยสัดส่วนของอัตราการมีส่วนร่วมของกำลังแรงงานไทยมีแนวโน้มลดลงอย่าง

ต่อเนื่อง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย ตลาดแรงงานไทยมีแรงงานไร้ฝีมือ หรือแรงงานที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและต่ำกว่าในสัดส่วนสูง ด้วยสัดส่วนของแรงงานทักษะสูงที่มีอยู่น้อยในตลาดแรงงานของไทย อาจทำให้ในอนาคตได้งานในตลาดส่วนใหญ่ ยังไม่ต้องการใช้บุคลากรที่มีทักษะสูงมากนัก เนื่องจากระดับเทคโนโลยีการผลิตของภาคอุตสาหกรรมยังอยู่ในระดับต่ำ และประเทศไทยเป็นเพียงผู้รับเทคโนโลยีมาใช้งานเป็นหลัก การพัฒนาความรู้และทักษะ สำหรับผู้ที่ต้องการเพิ่มพูนความรู้และทักษะสำหรับบุคคลทั่วไป อาจแบ่งได้ดังนี้

1) หลักสูตรที่เน้นความรู้และทักษะที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น หลักสูตรฝึกอบรมเฉพาะด้านที่ดำเนินการโดยสถาบันเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีและการวิจัย สถาบันอุดมศึกษา และสถาบันฝึกอบรมของภาคเอกชน

2) หลักสูตรที่เน้นความรู้และทักษะสำหรับแรงงานระดับกลางและระดับพื้นฐาน เช่น หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สถาบันอาชีวศึกษา สำนักงาน กสณ. และสถาบันฝึกอบรมของภาคเอกชน เป็นต้น

3) หลักสูตรเรียนรู้ระยะสั้น ตามความสนใจของผู้เรียน เช่น หลักสูตรแบบเรียนรายวิชาของสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดให้บุคคลทั่วไปสมัครเข้าเรียน หลักสูตรเรียนออนไลน์ที่อยู่ในแพลตฟอร์มต่าง ๆ Thai Massive Open Online Courses (Thai MOOCs)

ผู้สูงอายุ

รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยปี 2565 ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยประชากรผู้สูงอายุในปี 2565 นั้นมีมากถึง 12,116,199 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 ของประชากรทั้งหมด ผู้สูงอายุมีความต้องการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ สามารถแบ่งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้สูงอายุออกได้ดังนี้

1) การเรียนรู้เพื่อการใช้ชีวิต ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตให้เท่าทันต่อสถานการณ์โลกหรือสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ตนเองมีความรู้และสามารถปรับตัวใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข เช่น ความรู้การดำเนินชีวิตในสังคม ทักษะเพื่อการแสดงออกในสังคม ความรู้เพื่อความเข้าใจสภาพแวดล้อมรอบตัว และความรู้เพื่อการพัฒนาตนเองตามความสนใจ ซึ่งมีเนื้อหาแตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่

2) การเรียนรู้เพื่อการทำงาน ผู้สูงอายุบางส่วนมีความต้องการรายได้เพื่อการยังชีพ จึงต้องการความรู้เพิ่มเติมสำหรับประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำธุรกิจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้นการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถประกอบอาชีพได้จึงมีความจำเป็น และอาชีพดังกล่าวต้องเหมาะสมกับสภาวะสุขภาพและร่างกายของผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน

ตอนที่ 2 การสำรวจความต้องการและแนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของกลุ่มคนหลายวัย

ผลการความต้องการและแนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกลุ่มคนหลายวัยในจังหวัดนครสวรรค์ สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ข้อมูลเพศของผู้ตอบแบบสำรวจความต้องการ มีจำนวนทั้งหมด 550 คน โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 55.27 สถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจความต้องการ ส่วนใหญ่เป็นวัยทำงาน จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 39.64 รองลงมา ผู้สูงอายุ จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 36.91 และนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 23.45 ตามลำดับ ช่วงอายุของผู้ตอบแบบสำรวจความต้องการ ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 18.36 รองลงมา ช่วงอายุ 20-30 ปี และช่วงอายุ 51-60 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 17.27 รองลงมา อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 16.55 รองลงมา อายุ 41-50 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 15.82 และ อายุ 31-40 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 14.73 ตามลำดับ

ข้อมูลระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสำรวจความต้องการ ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 34.18 รองลงมา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 28.18 รองลงมาปริญญาโท จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 24.73 และสูงกว่าปริญญาโท จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 12.91 ตามลำดับ อาชีพของผู้ตอบแบบสำรวจความต้องการ ส่วนใหญ่มีอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 26.18 รองลงมา นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 23.45 รองลงมา ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 22.91 รองลงมา ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 20.55 และอื่น ๆ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 6.91 ตามลำดับ ประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบแบบสำรวจความต้องการ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 44.18 รองลงมา น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 29.82 และมากกว่า 10 ปี จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 ตามลำดับ

ทักษะที่ต้องการ Upskill/Reskill พบว่า ภาพรวมให้ความต้องการมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.59 มีความต้องการอยู่ในระดับ มาก ส่วนใหญ่ให้ความสนใจในเรื่อง ด้านระบบนิเวศการพัฒนาทักษะแรงงาน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.55 ความต้องการอยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมา ทักษะ 7C มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.57 ความต้องการอยู่ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่าความต้องการและแนวโน้มการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในจังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่ให้ความสนใจทักษะที่ต้องการ Upskill/Reskill ในด้านระบบนิเวศการพัฒนาทักษะแรงงาน กล่าวคือการมีระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้หรือระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System : CBS) ซึ่งเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงความรู้ จากการศึกษาจากระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้จากประสบการณ์และอาชีพของแต่ละคนมาเก็บสะสมไว้ในธนาคารหน่วยกิตของสถาบันการศึกษา เพื่อรับประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร โดยไม่จำกัดอายุ และระยะเวลา ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของทุกช่วงวัย (Lifelong Learning) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกในมิติต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดความต้องการกำลังคนรูปแบบใหม่ที่มีทักษะและความรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์โลก ดังนั้นระบบการศึกษาและการเรียนรู้จึงต้องคำนึงถึงและเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าว การเรียนจากระบบการศึกษาเพียงครั้งเดียวเพื่อใช้งานตลอดชีวิตจึงไม่พอเพียงที่จะตอบโจทย์วิถีชีวิตใหม่ที่เปลี่ยนแปลง ทำให้คนต้องการระบบส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เอื้อให้คนได้พัฒนาทักษะให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิเคราะห์แนวโน้มความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกลุ่มคนหลายวัย โดยกลุ่มวัยแรงงานต้องการพัฒนาทักษะในรูปแบบที่สถาบันการศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาแพลตฟอร์มที่ให้บริการส่งเสริมการพัฒนาทักษะและเชื่อมโยงกับการฝึกอบรม อาจอยู่ในรูปแบบของการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น (Non-degree) ส่วนผู้สูงอายุต้องการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วัยสูงอายุ ในรูปแบบของโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่เน้นการเพิ่มทักษะหรือการเปลี่ยนทักษะ (Upskill/Reskill) เตรียมพร้อมทำงานในวัยสูงอายุให้กับคนในวัยก่อนเกษียณ และสอดคล้องกับ สรุศักดิ์ เก้าเอี้ยน (2564) และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563) กล่าวว่า กลุ่มเป้าหมายที่มีอายุน้อยจะมีความต้องการศึกษาเพื่อคุณวุฒิ ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้อยู่นอกระบบการศึกษา ต้องการรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถสะสมเพื่อสามารถขอรับวุฒิการศึกษาได้ในภายหลัง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

มหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานที่ดูแลด้านการจัดการศึกษานำผลการวิจัยไปใช้เพื่อการจัดระบบและกลไกสำหรับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) สำหรับกลุ่มคนหลายวัยทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรสำรวจความต้องการหลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะและความรู้สำหรับกลุ่มคนหลายวัย

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2563). "สภาพปัญหาและความต้องการเด็กที่ไม่มีข้อมูลในระบบการศึกษา," ระบบสารสนเทศเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน, 2563, https://isee.eef.or.th/screen/thaioosc/oosc_want.html
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. ราชกิจจานุเบกษา (เล่มที่ 116, ตอนที่ 34 ก.)
- พัชรภา ตันติชูเวช. (2560). แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา : กรณีศึกษาจังหวัด ตาก (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วรรณพร ชูอำนาจ. (2564). รายงานการศึกษาวิเคราะห์ เรื่อง การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน (Reskill/Upskill/New Skill) เพื่อยกระดับการทำงานและพัฒนาสู่อาชีพใหม่, คณะกรรมการสภาพัฒนาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ ชุดที่ 19, สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน
- เวหา เกษมสุข และคณะ. (2562). แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ. วารสารพยาบาลตำรวจ, 11(2), 261-271.
- ศักรินทร์ ชนประชา. (2562). การศึกษาตลอดชีวิต. วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย, 14(26), 167-179.
- สมพร ปานคำ. (2564). พัฒนาทักษะ เพิ่มทักษะและสร้างทักษะใหม่ สิ่งสำคัญสำหรับคนอาชีวศึกษาในโลกยุคปกติใหม่. วารสารวิชาการ T-VET JOURNAL สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3, 5(10), 150-160.
- สมศรี ศิษย์มัต และคณะ. (2556). ตลาดแรงงานไทยและบทบาทในการสร้างความแข็งแกร่งให้เศรษฐกิจไทย. ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 “พลิกโฉมประเทศไทยสู่เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” (เอกสารประกอบการระดมความเห็น).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ป.ท.). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580 (ฉบับย่อ).
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2562). แผนแม่บทพัฒนาแรงงานไทย ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 – 2564) ฉบับทบทวนประจำปี พ.ศ. 2562, (ม.ป.ท.)
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: พรินทวาทกราฟฟิค.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *การศึกษาและพัฒนาระบบและกลไกการขับเคลื่อนระบบ
ธนาคารหน่วยกิต: ข้อเสนอสำหรับประเทศไทย*. บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด. สืบค้นเมื่อ 30
มีนาคม 2566, จาก <https://acad.srru.ac.th/?p=8912>
- สุรศักดิ์ เก้าเอียน. (2564). *ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเด็กและครูนอกระบบการศึกษา (รายงานการวิจัย)*.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2562). *การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Adolf Ka Tat Tsang. (2013). *Learning to change lives: The strategies and skills learning and
development system*. Toronto: University of Toronto Press.
- Phyllis Cummins and Suzanne Kunkel. (2015). *A Global Examination of Policies and Practices for Lifelong
Learning*. New Horizons in Adult Education & Human Resource Development, 27 no. 3.
